

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 11, No. 3, 2016, pp. 16 - 28

O J E D

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study)

โรงเรียนราชินีบน

A STUDY OF INSTRUCTIONAL SUPERVISORY OPERATIONS THROUGH LESSON STUDY

PROCESS AT RAJINIBON SCHOOL

นางสาวจิราภรณ์ วงศาเอียด*

Chiraphon Wongsaiat

ผศ.ดร.จุไรรัตน์ สุธรง**

Asst. Prof. Jurairat Sudrung, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) (2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้คือผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนราชินีบน จำนวน 75 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศ พบว่า การเตรียมการดำเนินการนิเทศมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยการจับกลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติสูงกว่าข้ออื่นๆ ปัญหาที่พบคือการอบรมระยะสั้นทำให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน 2) ด้านการดำเนินการนิเทศ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสมาชิกในกลุ่มนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปดำเนินการสอนในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าข้ออื่นๆ ปัญหาที่พบคือ การนิเทศการสอนไม่เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศ พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยการเก็บข้อมูลสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าข้ออื่นๆ ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารและครูมีเวลาไม่ตรงกัน ทำให้การติดตามประเมินผลขาดความต่อเนื่อง

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: aom_chiraphon@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: jurairat.su@chula.ac.th

ISSN1905-4491

Abstract

The objective of this research were (1) to study of the instructional supervisory operations through the lesson study process and (2) to study Pproblems of instructional supervision operations through the lesson study process at Rajinibon school. The population that we studiedy in the research are included 75 administrators and tTeachers. A at Rajinibon school all together 75 persons. The instrument used that we use in this research is was a set of questionnaires. Statistics methods are used in data analysis by included using frequency, percentage, average, and Standard Ddeviation.

The Researchresearch findings were as follows:. 1) The preparation operations supervision. There is much preparation of supervision, especially to join in groups to improve lesson study. The problems in supervision preparation is short term trading , which causes a lack of understanding. I in the supervision of preparation of instructional supervisory operations through lesson study process. 2)In terms of Tthe instructional supervisory operations,. I it has been found that the implementation of supervision is in at a high level, especially using preponed learning plans in the class by group members. Problems included that is I instructional Ssupervision does not follow the lesson plans. 3) The monitoring and evaluation. It has been found that the ilmplementation of monitoring and evaluation is at ian intermediate level, which means that systematic data collection and evaluation are well well-implemented. Problems found were that is A administrators and teachers have not made the corresponding evaluations, lacking continuity.

คำสำคัญ: การดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน

KEYWORDS: STUDY OF INSTRUCTIONAL SUPERVISORY OPERATIONS THROUGH LESSON STUDY PROCESS

บทนำ

การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาโดยผ่านการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้มาตรฐาน (สันติ บุญภิรมย์, 2552) การนิเทศการศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีพัฒนาการในการดำเนินการมาโดยตลอด การนิเทศเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้นิเทศ การนิเทศการศึกษาอาจเป็นการนิเทศโดยผู้นิเทศภายนอกสถานศึกษา บุคคลที่รับผิดชอบในการนิเทศได้แก่ ศึกษานิเทศก์หรือบุคคลอื่นภายนอกสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นผู้บริหารในระดับกระทรวงศึกษาธิการหรือเขตพื้นที่การศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษาจนถึงครูผู้นิเทศหรือครูที่ได้รับมอบหมายเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินการ เพื่อทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ การประสานงานและการใช้ศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้วย

การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญ โดยเน้นความเป็นประชาธิปไตย ความร่วมมือ ความต่อเนื่อง การสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556) มีกระบวนการหลัก ๆ 3 ขั้นตอน 1) จัดประชุมเพื่อวางแผน (Planning Conference) โดยผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีโอกาสนำเสนอความต้องการประเด็นที่สนใจจะปรับปรุงพัฒนา และความมุ่งหวังที่จะพัฒนาบทบาทของผู้นิเทศในขั้นตอนนี้ก็คือ ช่วยให้ครูเข้าใจในเรื่องที่ครูสนใจ ให้ครูได้มองเห็นภาพการสอนของตนเองในปัจจุบันร่วมกันพิจารณาเทคนิคใหม่ ๆ ที่ครูสนใจจะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน 2) การสังเกตการสอน (Observation) การสังเกตการสอนต้องดำเนินการด้วยกระบวนการที่มีการวางแผน กำหนดแนวทางและวิธีการสังเกตการสอนที่เหมาะสม เวลาที่จะทำการสังเกต การสอนในชั้นเรียนและวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Conference) ขั้นตอนนี้ผู้นิเทศและครูประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอนและร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข (Acheson & Gall, 2003)

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เป็นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาครูวิชาชีพ (Professional Development) ที่มุ่งเน้นการทำงานศึกษาวิจัยร่วมกันของกลุ่มครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียนและสถานศึกษาของตนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในระยะยาว ทั้งนี้เพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนไปพร้อมกัน (ชาริณี ตรีวรวิญญู, 2550)

องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ได้แก่ 1) การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง ซึ่งหมายถึง การทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ มีบทบาทในการทำงานและการตัดสินใจที่เท่าเทียมกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน มีความรับผิดชอบและมีความเป็นเจ้าของร่วมกันในผลงานที่เกิดขึ้น โดยเกิด

การแลกเปลี่ยนทรัพยากรและเกิดสิ่งที่มีคุณค่าขึ้น 2) การกำหนดประเด็นการศึกษาผ่านบทเรียน ที่มาจากสภาพปัญหาด้านการคิดหรือการเรียนรู้ของนักเรียนในการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน คือ การที่ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นในการศึกษาผ่านบทเรียน โดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพปัญหาด้านการเรียนรู้หรือการคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนและในโรงเรียนของตน และมุ่งเป้าหมายของการศึกษาผ่านบทเรียนที่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนในชั้นเรียน คือ การที่ครูและผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาผ่านบทเรียนดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การให้ผลสะท้อนและการอภิปรายผลการปฏิบัติงาน คือ การที่ครูและผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาผ่านบทเรียนดำเนินการอภิปรายร่วมกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน เช่น การอภิปรายเพื่อกำหนดเป้าหมาย การอภิปรายและสะท้อนความคิดเพื่อวางแผนการสอน ซึ่งขั้นตอนที่สำคัญที่จำเป็นต้องมีการอภิปรายคือ ขั้นสืบสอบผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการอภิปรายและสะท้อนความคิดภายหลังการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทเรียน 5) การดำเนินการในระยะยาวและขับเคลื่อนกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานจริงโดยครู (teacher-driven) คือ การที่ครูดำเนินการศึกษาผ่านบทเรียนที่มีลักษณะเป็นวงจรระยะยาว เมื่อดำเนินการศึกษาผ่านบทเรียนเสร็จสิ้นในวงจรหนึ่งแล้วก็ดำเนินการอีกรายหนึ่งต่อ อาจเป็นการดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมในบทเรียนเดิมหรือดำเนินการศึกษาในบทเรียนใหม่ที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับบทเรียนเดิม ทั้งนี้ครูเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยครูต้องปรับขั้นตอนของการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทการทำงานจริงของตนเอง 6) การมีส่วนร่วมของผู้รู้ คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขั้นตอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนของผู้รู้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการศึกษาผ่านบทเรียน หรือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระรายวิชาหรือศาสตร์การสอน (ชาริณี ตรีวรัญญ, 2552)

จากความสำคัญและประโยชน์ดังกล่าวทางคณะกรรมการวิชาการโรงเรียนราชินีบนจึงนำกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) มาพัฒนาวิชาชีพของครูให้มีความเหมาะสมกับบริบทการทำงาน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อส่งเสริมให้ครูตระหนักรู้ มุ่งมั่นและร่วมมือร่วมพลังในการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับอัตลักษณ์กุลสตรีราชินีบนควบคู่กับการพัฒนาวิชาชีพครูโรงเรียนราชินีบน และจากรายงานการประเมินสภาพปัญหาของการนิเทศในโรงเรียนราชินีบนยังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) โรงเรียนราชินีบน จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน

2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตประชากร คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน จำนวน 75 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบนใน 3 ด้าน ได้แก่
 1. ด้านการเตรียมการนิเทศของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study)
 2. ด้านการดำเนินการนิเทศของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study)
 3. ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน จำนวน 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบนเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศและกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) เพื่อกำหนดขอบเขตในการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชานิเทศการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษา

2. ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรโดยการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนราชินีบน

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 97.3 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 59.5 ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนร้อยละ 86.5 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอน 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.9 มีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.1 ส่วนใหญ่สอนอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 17.6 และสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 20.3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ตาราง 1 ด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน

ด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1.1 การชี้แจงแนวทางการนิเทศและให้ความรู้แก่ครูเรื่องการนิเทศด้วยกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนก่อนการดำเนินการนิเทศ	4.01	0.85	มาก
1.2 การกำหนดรูปแบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้เหมาะสมกับเป้าหมายและบริบทการดำเนินงาน	4.05	0.76	มาก
1.3 การเผยแพร่แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.96	0.81	มาก
1.4 การจับกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกัน	4.30	0.86	มาก
1.5 การแสวงหาและประสานงานกับผู้รู้	4.27	0.85	มาก
1.6 การจัดตารางการปฏิบัติงาน	3.46	0.95	ปานกลาง
1.7 การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศการสอน	3.64	0.90	มาก
1.8 การจัดประชุมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ	3.86	0.98	มาก
1.9 การเตรียมเครื่องมือ แบบสังเกต แบบบันทึกสำหรับการนิเทศการสอนด้วยกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน	3.92	0.79	มาก
1.10 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน โดยกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันระบุปัญหาจากสภาพปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน	3.78	0.76	มาก
1.11 การวางแผนบทเรียน โดยกลุ่มเลือกบทเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายวางแผนการสอนร่วมกัน	3.65	0.88	มาก
1.12 การร่วมกันเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน	3.97	0.99	มาก
รวม	3.91	0.74	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศ พบว่า ในภาพรวมด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจับ

กลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การแสวงหาและประสานงานกับผู้รู้ มีค่าเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยกว่าข้ออื่น คือ การจัดทำตารางการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 2 ด้านการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน

ด้านการดำเนินการนิเทศ	$\bar{x}$	S. D.	ระดับการปฏิบัติ
2.1 สมาชิกในกลุ่ม นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปดำเนินการสอนในชั้นเรียน	4.14	0.90	มาก
2.2 สมาชิกในกลุ่ม สังเกตการสอนในชั้นเรียน บันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและการเรียนการสอน	3.72	0.71	มาก
2.3 การนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มาสืบสอบผลการปฏิบัติงาน อภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกัน	3.53	0.71	มาก
2.4 การนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน	3.55	0.76	มาก
รวม	3.73	0.66	มาก

จากตาราง 2 ด้านการดำเนินการนิเทศ พบว่า ในภาพรวมด้านการดำเนินการนิเทศมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกในกลุ่ม นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปดำเนินการสอนในชั้นเรียนเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.14 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สมาชิกในกลุ่มสังเกตการสอนในชั้นเรียน บันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและการเรียนการสอน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.72 อยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มาสืบสอบผลการปฏิบัติงาน อภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกัน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53 อยู่ในระดับมาก

ตาราง 3 ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน

ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3.1 การกำกับ ติดตามการประเมินผลการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง	3.47	0.90	ปานกลาง
3.2 การเก็บข้อมูล สรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ	3.57	0.99	มาก

3.3 การเปิดชั้นเรียน (open class) โดยการเชิญผู้สนใจมาร่วมสังเกตการจัดการเรียนการสอน	3.38	0.77	ปานกลาง
---	------	------	---------

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3.4 การรวบรวมข้อมูล สรุปข้อเรียนรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ที่ได้สู่บุคคลอื่น ๆ	3.47	0.78	ปานกลาง
รวม	3.47	0.83	ปานกลาง

จากตาราง 3 ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศ พบว่า ในภาพรวมด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเก็บข้อมูลสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบมีการปฏิบัติมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.57 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การกำกับ ติดตามการประเมินผลการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง และการรวบรวมข้อมูล สรุปข้อเรียนรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ที่ได้สู่บุคคลอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.47 เท่ากัน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ การเปิดชั้นเรียน (open class) โดยการเชิญผู้สนใจมาร่วมสังเกตการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.38 อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา มีปัญหาดังนี้

1. การเตรียมการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ปัญหาที่พบ คือ การเตรียมความพร้อมครูโดยการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการอบรมเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจของขั้นตอนการดำเนินการนิเทศของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน
2. การดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ไม่เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมแทรกเข้ามาทำให้การสอนขาดความต่อเนื่อง
3. การติดตามประเมินผลการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน มีปัญหาในเรื่องของเวลาในการติดตามประเมินผล ผู้บริหารและครูมีเวลาที่ไม่ตรงกันทำให้ในการติดตามประเมินผล การสังเกตและสะท้อนความคิดร่วมกันทำได้ยากและขาดความต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชินีบน ผู้วิจัยขออภิปรายผลโดยแบ่งเป็นด้าน ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศการสอน

ด้านการเตรียมการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) พบว่า การเตรียมการดำเนินการนิเทศการสอนครูมีการจับกลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการเตรียมการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) หลังจากที่ครูได้รับความรู้เรื่องการนิเทศของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) แล้วครูต้องจับกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันก่อนเพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาบทเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยกลุ่มพัฒนาบทเรียนต้องร่วมกันระบุปัญหาจากสภาพปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เพื่อนำมาเลือกเนื้อหาหรือบทเรียนในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ชาริณี ตรีวรวิญญู (2552) ที่กล่าวว่า การเตรียมการดำเนินการนิเทศ ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan-Preparations) โดยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน โดยกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันระบุปัญหาจากสภาพปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน กำหนดเป้าหมาย หัวเรื่องหรือประเด็นในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา นโยบายและหลักสูตร โดยมุ่งเน้นเป้าหมายในด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่ากำหนดเป้าหมายตามความสนใจของครู รวมถึงตรวจสอบความเข้าใจในเป้าหมายของสมาชิกกลุ่มทุกคน แล้วกำหนดแผนปฏิบัติงานของกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ๆ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กลุ่มเกิดความกระจ่างในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียน มีทิศทาง และแนวปฏิบัติในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมและการวางแผนบทเรียน โดยกลุ่มเลือกบทเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย มาวางแผนการสอนร่วมกันเขียนแผนการจัดการเรียนการสอน และจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน ซึ่งกลุ่มมักเลือกบทเรียนที่ทำหายหรือจัดการเรียนการสอนได้ยาก นอกจากนี้การจับกลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นการทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ มีบทบาทในการทำงานและการตัดสินใจที่เท่าเทียมกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน มีความรับผิดชอบและมีความเป็นเจ้าของร่วมกันในผลงานที่เกิดขึ้น โดยเกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและเกิดสิ่งที่มีคุณค่าขึ้น สอดคล้องกับ ไผ่ วสยงกูร (2556) ได้ศึกษาผลของการศึกษาบทเรียนที่มีต่อการเรียนรู้และปฏิบัติงานของครูและนักเรียน พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ของครู ขั้นการปฏิบัติการสอนและการสังเกตการสอน และขั้นการอภิปรายผลและการสะท้อนกลับ ครูได้เรียนรู้จากเพื่อนครูในเรื่องการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ครูเกิดความตระหนักถึงประโยชน์ของการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูในทั้ง 3 ขั้นตอน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบเกื้อกูลการสื่อสารทางบวกเพื่อให้กำลังใจ และชี้แนะซึ่งกันและกันแบบสองทิศทาง โดยครูแต่ละคนในกลุ่มต่างเป็นผู้ให้และผู้รับการชี้แนะ เพื่อการพัฒนางานวิชาการร่วมกัน ผลการศึกษานี้ช่วยให้นักวิจัยได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักการ และการปฏิบัติงานของ

การศึกษานับเป็น ส่งผลให้เกิดการขยายประสบการณ์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาการสอนของตนเองและเพื่อครูอย่างสร้างสรรค์ การเปลี่ยนแปลงของครูดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนตื่นตัวการเรียนรู้

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ

ด้านการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) พบว่า สมาชิกในกลุ่มนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปดำเนินการสอนในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า แผนที่ได้จากการพัฒนาร่วมกันของกลุ่มเป็นแผนที่มีคุณภาพอยู่ในความพึงพอใจของครูผู้ร่วมพัฒนา เนื่องจากเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการพัฒนาจากกลุ่มโดยการวิเคราะห์และเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง การที่ครูได้เรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ทำให้ครูมีความเข้าใจในเนื้อหาและเข้าใจขั้นตอนการดำเนินการใช้แผน และมีความมั่นใจในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปดำเนินการสอนในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ภาชิต สัพโส (2555) ได้ศึกษาผลของการปฏิบัติตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนที่เกิดขึ้นกับครูผู้สังเกตชั้นเรียนในด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและการสอน การวางแผนการสอนและสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกันกับครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและการสอนในช่วงการวางแผนการสอนร่วมกันของครูผู้สอนและครูผู้สังเกตชั้นเรียนนั้น เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปรับปรุงการวางแผนการสอนร่วมกันในครั้งก่อนหน้า การสังเกตการสอนร่วมกันนั้นมีการบันทึกข้อมูลสิ่งที่ครูผู้สอนได้ทำในชั้นเรียนและสิ่งที่นักเรียนแสดงออกในชั้นเรียนเพื่อใช้ในการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และลักษณะของความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและการสอนในช่วงการสะท้อนผลการสอนร่วมกันของครูผู้สอนและครูผู้สังเกตชั้นเรียนนั้น เป็นความรู้เพื่อการพิจารณาว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ใช้สอนไปแล้วนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงใด

3. ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศ

ด้านการติดตามประเมินผลการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) พบว่า การเก็บข้อมูล สรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า จาก การดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) เป็นโครงการนำร่อง ในการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยการร่วมมือกันของครู เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการคิดวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน การเก็บข้อมูล สรุปผลการประเมิน อย่างเป็นระบบ จึงเป็นขั้นตอนที่มีความจำเป็นและเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการติดตาม ประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบจะทำให้ทราบถึงพัฒนาการความก้าวหน้าการทำงานของครูหรือทำให้ ทราบถึงปัญหาที่เกิดในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือครู และ ปรับปรุงสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ธเนศ ขำเกิด (2556) กล่าวว่า ในการติดตามประเมินผล ผู้บริหารและผู้นิเทศต้องจัดระบบการกำกับติดตามและประเมินผล

การนิเทศที่ชัดเจน เพื่อให้เป็นไปตามแผนการนิเทศที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีการเตรียมเครื่องมือ และวิธีการ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งระหว่าง การดำเนินการและสิ้นสุดการดำเนินการนิเทศ เพื่อให้ได้ ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษา ผ่านบทเรียน (Lesson Study) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูมากขึ้น
2. โรงเรียนควรมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานการดำเนินการนิเทศของกระบวนการศึกษา ผ่านบทเรียน (Lesson Study) อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของครูเพื่อปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของครูในการดำเนินการนิเทศการสอนของกระบวนการศึกษา ผ่านบทเรียน (Lesson Study)
2. ควรมีการประเมินหรือเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหรือประเมินพัฒนาการของครูภายหลัง การดำเนินการนิเทศของกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study)

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชาโรณี ตรีวิทย์. (2550). *การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ชาโรณี ตรีวิทย์. (2552). การศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study): ทางเลือกใหม่เพื่อพัฒนาการเรียน การสอน. *วารสารครุศาสตร์*, 37(2), 131-149.
- ธเนศ ขำเกิด. (2556). *คู่มือเรื่องนิเทศการศึกษา 7 : ระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษา*. *วารสารครุศาสตร์*, 112(7), 30-32.
- ไผ่ วสียงกูร. (2556). *กระบวนการและผลของการศึกษาผ่านบทเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของครู: การวิเคราะห์เครือข่ายของสังคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) สาขาวิชาวิทยาการจัดการ วิทยาลัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ภาชิต สัพโส. (2555). *ผลของศึกษาชั้นเรียนต่อครูผู้สังเกตชั้นเรียนในด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและการสอน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บั๊ค พอยท์.

ภาษาอังกฤษ

Acheson, Keith A., & Gall, Meredith D. (2003). *Clinical supervision and teacher development preservice applications*. New York: John Wiley & Sons.